

Zitting 1977–1978

14 839

Goedkeuring van een aantal EG-overeenkomsten met Middellandse Zee Staten

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

- I. Korte samenvatting
- II. Voorgeschiedenis en totstandkoming van de Overeenkomsten en Protocollen
- III. Het beleid van de Nederlandse Regering
- IV. Inhoud van de Overeenkomsten en Protocollen:
 - Algemene doelstelling
 - Economische, technische en financiële samenwerking
 - Handelsverkeer
 - Arbeidskrachten
 - Algemene en Slotbepalingen
- V. Inwerkingtreding van de Overeenkomsten en Protocollen
- VI. EGKS-overeenkomsten
- VII. Financiering
- VIII. Positie van het Koninkrijk

N.B. Op het moment van indiening van het onderhavige wetsontwerp bij de Tweede Kamer waren de Overeenkomsten met Egypte, Jordanië, Syrië, Libanon en Israël, op de goedkeuring waarvan het wetsontwerp mede betrekking heeft, nog niet gepubliceerd in het Tractatenblad. (De betreffende Tractatenbladen – de no.'s 1977, 130 t/m 139 – zullen vermoedelijk eerst rond oktober/november kunnen verschijnen). Voor het kennisnemen van de inhoud van de betreffende Overeenkomsten zijn derhalve voorshands slechts beschikbaar de Nederlandse teksten van de overeenkomsten, die – zoals gebruikelijk bij uitdrukkelijke goedkeuringsprocedures – bijgevoegd zijn. (*Nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden*) Dat desondanks thans reeds tot indiening van het wetsontwerp is overgegaan, is om te bevorderen dat de ratificatie van de Overeenkomsten op zo kort mogelijke termijn zal kunnen plaatsvinden. In EG-kader wordt het namelijk in hoge mate wenselijk geacht de overeenkomsten omstreeks januari 1978 in werking te doen treden.

I. KORTE SAMENVATTING

De Overeenkomsten tot samenwerking met Tunesië, Algerije en Marokko (de z.g. Maghreb-landen), Egypte, Jordanië, Libanon en Syrië (de z.g. Mashrak-landen) alsmede de Aanvullende en Financiële Protocollen bij de reeds bestaande Overeenkomsten met Israël en Malta, geven uitvoering aan de politiek van «globale benadering» jegens de oeverstaten van de Middellandse Zee, zoals de Europese Economische Gemeenschap die sedert 1972 nastreeft.¹

Deze globale benadering voorziet in een veelomvattende samenwerking op economisch, commercieel, technisch en financieel terrein alsmede, wat de Maghreb-landen betreft, samenwerking op het gebied van de migrerende arbeidskrachten.

Algerije, Jordanië en Syrië gaan met deze Overeenkomsten voor de eerste keer een verdragsrelatie aan met de Gemeenschap. Met de overige genoemde landen bestonden reeds eerdere verdragen. Deze bevatten slechts bepalingen betreffende het handelsverkeer.

In het kader van de financiële en technische samenwerking neemt de Gemeenschap tot 1 november 1981 financiële verplichtingen op zich ten bedrage van in totaal 695 mln. Rekeneenheden in de vorm van al dan niet met rente-subsidie gebonificeerde leningen en giften. Deze hulp is bestemd voor projecten en maatregelen ter versterking van de sociale en economische structuur van de ontvangende landen.

Inzake de produkten die vallen onder de bevoegdheden van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal is overeenstemming bereikt over parallelle Overeenkomsten tussen de Lid-Staten enerzijds en ieder der Maghreb- en Mashrak-landen anderzijds.

Met Israël bestaat reeds een soortgelijke Overeenkomst. De Overeenkomsten zijn voor onbepaalde duur gesloten.

II. VOORGESCHIEDENIS EN TOTSTANDKOMING VAN DE OVEREENKOMSTEN EN PROTOCOLLEN

Aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (Trb. 1957, 91; laatstelijk Trb. 1976, 78) hebben de Verdragsluitende Partijen destijds toegevoegd een intentieverklaring betreffende de associatie van de onafhankelijke landen behorende tot het gebied van de Franse franc. Hierin werd het verlangen tot uitdrukking gebracht de traditionele handelsstromen tussen de Lid-Staten en de daarvan onafhankelijk geworden landen te handhaven en te versterken, en tot hun sociale en economische ontwikkeling bij te dragen. Dit voornemen leidde in de zestiger jaren tot een reeks associatieverdragen van de EEG met deze landen.

Door de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Gemeenschap nam in 1973 het aantal onafhankelijke landen welke bijzondere betrekkingen onderhield met één van de Lid-Staten, belangrijk toe. Mede met het oog hierop ontwikkelde de EEG in het begin van de zeventiger jaren ten aanzien van een groot aantal staten in Afrika, het Caraïbische en het Stille Oceaangebied een geheel nieuw, veelomvattend samenwerkings- en ontwikkelingsbeleid dat in 1975 uitmondde in de ACS-EEG Overeenkomst van Lomé (Trb. 1975, 110).

Met betrekking tot de landen in het Middellandse Zeegebied had de EEG reeds in de zestiger jaren een grote verscheidenheid aan verdragsrelaties ontwikkeld, te weten:

- De Associatie-overeenkomsten met Griekenland van 1961 (Trb. 1962, 105) en met Turkije van 1963 (Trb. 1963, 184), waarin de mogelijkheid van toetreding tot de EEG in het vooruitzicht wordt gesteld;
- de non-preferentiële handelsovereenkomst met Israël van 1964 (Pb. EG 1517/64), die in 1970 werd vervangen door een preferentiële handelsovereenkomst (Pb. EG L 183, 1970), welke op haar beurt werd vervangen door de in het kader van de «globale benaderings»-politiek gesloten Overeenkomst van 1975 (Pb. EG L 136, 1975);

¹ Ten gevolge van de wens van de vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van de beide Kamers der Staten-Generaal (zie bijlage Handelingen II – 13 052, nr. 1) zijn de Nederlandse teksten van de Overeenkomsten en Protocollen bijgevoegd. (Nedergeleegd op de bibliotheek ter inzage van de leden)

- de non-preferentiële overeenkomst inzake het handelsverkeer en de technische samenwerking met de Libanese Republiek van 1965 (Trb. 1965, 134), welke regelmatig werd verlengd en in 1973 door een preferentiële handelsovereenkomst werd vervangen (Pb. L 18, 1974) die echter aan Libanese zijde nimmer is geratificeerd;
- de Associatie-overeenkomsten met Marokko en Tunesië van 1969 (Pb. L 197 en L 198, 1969), waarvan de werking sinds 1974 krachtens wederzijdse autonome verlenging is voortgezet;
- de Associatie-overeenkomsten met Malta van 1970 (Pb. EG L 61, 1971) en Cyprus van 1972 (Pb. EG L 133, 1973); en
- de preferentiële handelsovereenkomsten met Spanje van 1970 (Pb. EG L 182, 1970) en Egypte van 1972 (Pb. EG L 251, 1973).

Tegen de achtergrond van de voorbereidingen van de ACS-EEG Overeenkomst van Lomé deed zich de behoefte gevoelen om jegens de landen in het Middellandse Zee-gebied eveneens tot een samenhangend samenwerkings- en ontwikkelingsbeleid te komen. Het initiatief tot een dergelijk beleid was reeds in 1971 uitgegaan van het Europese Parlement, dat in zijn resolutie van 9 februari 1971 (Pb. EG, C 19, 1971) de Commissie en de Raad der Europese Gemeenschappen verzocht «aan het Parlement vóór het einde van 1971 een omschrijving te geven van de doelstellingen en instrumenten van een globaal beleid van de Gemeenschap in het Middellandse Zee-gebied». In september 1972 ontvouwde de Commissie voor de Raad haar visie op de mogelijkheden van een globaal Middellandse Zee-beleid. Zij wees daarbij op de positie die het Middellandse Zee-gebied inneemt als schakel tussen Afrika en Europa. Gezien de veelvuldigheid van de betrekkingen tussen de Gemeenschappen en de betrokken landen, de wederkerigheid van hun belangen en hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor stabiliteit, economische ontwikkeling en externe veiligheid, achtte de Commissie het wenselijk de relaties op een nieuwe en gemeenschappelijke basis te vestigen.

Het vrije verkeer van goederen zou hiervoor als uitgangspunt te kort schieten. De Gemeenschappen zouden het tot hun taak moeten rekenen een stelsel van doeltreffende economische samenwerking op te bouwen dat meer gericht zou moeten zijn op het scheppen van nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden voor de Middellandse Zee-landen dan op directe hulpverlening. Steeds rekening houdend met de specifieke behoeften en omstandigheden van ieder van deze landen zou deze samenwerking samenhangende activiteiten dienen te bevatten op het gebied van financiering, technologie, energie, milieu en, voor de Maghreb-landen, arbeidskrachten.

In zijn zitting van 6 en 7 november 1972 ging de Raad der Europese Gemeenschappen akkoord met deze principes voor een «globale benadering» van de staten in het Middellandse Zee-gebied. Op basis van nader uitgewerkte Commissie-voorstellen stelde de Raad vervolgens in juni 1973 een onderhandelingsmandaat vast waarmee de Commissie de Maghreb-landen, Israël en Spanje tegemoet kon treden.

In juli 1973 vonden de eerste onderhandelingsrondes plaats tussen de Gemeenschappen, enerzijds, en Israël, Spanje, Algerije, Marokko en Tunesië, anderzijds. Hoewel de Maghreb-landen blijk gaven van een positieve waardering voor de nieuwe benadering van de Gemeenschap, brachten zij wensen naar voren die verder gingen dan het aanbod van de Gemeenschap, onder meer met betrekking tot:

- het handelsverkeer: geen verplichting van de Maghreb-landen om wederkerige preferenties te verlenen (non-reciprociteit);
- de landbouw: meer en hogere preferenties;
- de migrerende werknemers: vrije toegang tot de Gemeenschap en ruimere scholingsfaciliteiten.

Evenals in de hiermee parallel verlopende onderhandelingen met Israël bleek het dan ook voor de Europese Commissie niet mogelijk om op grond van de haar verstrekte mandaten een akkoord te bereiken.

Om tegemoet te komen aan verschillende van de geuite wensen herzag de raad op voorstel van de Commissie in zijn zitting van 22 en 23 juli 1974 het mandaat van de Commissie voor de onderhandelingen met de Maghreb en voor die met Israël. Tevens stelde de Raad vast dat de bestaande Associatie-overeenkomst met Malta zou kunnen worden uitgebreid met een samenwerkingsgedeelte dat vergelijkbaar zou zijn met wat de Maghreb werd aangeboden.

Het eerste resultaat dat werd bereikt in de hierna volgende onderhandelingsronde, was de handelsovereenkomst EEG-Israël, die werd ondertekend op 11 mei 1975 en op 1 juli van dat jaar in werking trad (Pb. EG. L 136, 75). Bij de ondertekening verklaarde de Israëlische Minister van Buitenlandse Zaken echter dat men er van Israëlische zijde vanuit ging dat het handelsakkoord nog zou worden aangevuld met een samenwerkingsgedeelte.

Op basis van het nieuwe mandaat werden de Maghreb-onderhandelingen in het najaar van 1974, in april 1975 en ten slotte van november 1975 tot februari 1976 voortgezet. tegelijkertijd werden onderhandelingen met Malta gevoerd; deze leidden tot ondertekening op 4 maart 1976 te Brussel van twee Protocollen ter aanvulling van de Associatie-overeenkomst van 1970². Op 25, 26 en 27 april 1976 werden voorts achtereenvolgens te Tunis, Algiers en Rabat de Maghreb-overeenkomsten ondertekend.

Nadat Egypte, Jordanië, Libanon en Syrië reeds herhaaldelijk blijk hadden gegeven van hun wens om preferentiële akkoorden in het kader van de «globale benadering» te sluiten, werd in december 1975 het mandaat voor de Mashrak-onderhandelingen vastgesteld, waarna in januari 1976 de eerste onderhandelingsrondes tussen de Gemeenschappen en Egypte, Jordanië en Syrië plaatsvonden. Ook deze drie landen wensten het aanbod van de Gemeenschappen uitgebreid te zien met:

- financiële en technische samenwerking;
- grotere landbouwconcessies;
- een regeling voor migrerende werknemers.

Over deze en andere problemen vonden vervolgens verdere onderhandelingen plaats in oktober 1976, nadat de Raad de Commissie tussentijds de bevoegdheid had verleend om tevens over financieel-technische samenwerking te onderhandelen.

Bovendien nam de Raad de beslissing dat aan Israël, in aanvulling op de eerder genoemde handelsovereenkomst van 1975, een soortgelijke samenwerking als met de Maghreb en de Mashrak zou worden aangeboden.

De onderhandelingen leidden spoedig tot resultaat: op 18 januari 1977 werden de Samenwerkingsovereenkomsten met drie van de Mashrak-landen ondertekend, op 8 februari 1977 de Protocollen bij de Overeenkomst met Israël.

Pas op 3 mei 1977 werd het Samenwerkingsakkoord met Libanon ondertekend nadat, vanwege de burgeroorlog in dat land, de onderhandelingen eerst op 15 februari 1977 waren geopend.

Volledigheidshalve zij vermeld dat met Spanje onderhandelingen hebben plaatsgevonden, doch dat geen overeenstemming kon worden bereikt over een «globale-benadering»-overeenkomst. Inmiddels heeft Spanje om toetreding tot de Gemeenschap verzocht.

Onderhandelingen met Cyprus hebben inmiddels geleid tot overeenstemming over de inhoud van een Aanvullend en een Financieel Protocol bij het Associatie-akkoord EEG-Cyprus van 1973. De ondertekening van deze protocollen vond 15 september 1977 in Brussel plaats.

Het Financieel protocol behoeft parlementaire goedkeuring en zal afzonderlijk aan de Staten-Generaal worden voorgelegd.

² Het betreft hier een Financieel Protocol, dat thans aan de parlementaire goedkeuring wordt onderworpen, en het Protocol houdende vaststelling van enkele bepalingen betreffende de Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Economische Gemeenschap en Malta, dat geen parlementaire goedkeuring behoeft, en inmiddels reeds in werking is getreden op 1 juni 1976.

III. HET BELEID VAN DE NEDERLANDSE REGERING

De overwegingen die de Regering naar voren bracht in haar memorie van toelichting bij het ontwerp van wet tot goedkeuring van de ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé (Zie Bijl. Hand. II-13 672, nr. 3; in het bijzonder blz. 8–13) zijn goeddeels ook van toepassing op de thans tot stand gekomen Overeenkomsten met de landen rond de Middellandse Zee.

Wederom kan gewezen worden op de spanning die bestaat tussen het voortzetten en zelfs versterken van specifieke regionale relaties en het beleid met betrekking tot de ontwikkelingslanden als geheel. De Regering ziet in dat behoefte bestaat aan een globale Middellandse Zee-politiek van de Gemeenschappen, nu zowel de Gemeenschappen als geheel, als enige Lid-Staten in het bijzonder, zo nauw bij de ontwikkelingen in dat gebied zijn betrokken. De Regering is van mening dat de onderhavige Overeenkomsten en Protocollen in bevredigende mate aan deze behoefte voldoen. Zulks laat onverlet de wenselijkheid van een mondiaal ontwikkelingsbeleid.

Wat betreft de handelspolitieke bepalingen van de akkoorden: ook op het handelsgebied heeft de Regering zich ten doel gesteld betere voorwaarden voor ontwikkeling te scheppen. Naar de mening van de Regering vormen niet-wederkerige preferentiële handelsrelaties tussen de geïndustrialiseerde landen en de ontwikkelingslanden een zeer belangrijk uitgangspunt voor de verwezenlijking van deze doelstelling. Derhalve heeft de Regering de toepassing van het beginsel der non-reciprociteit zoals die in de onderhavige Overeenkomsten is neergelegd, krachtig bepleit.

Tijdens de voorbereidingen van de Overeenkomsten heeft de Nederlandse Regering zich positief opgesteld jegens gelijkberechtiging van werknemers uit de Maghreb-landen die op het grondgebied van de Gemeenschappen werk hebben gevonden, ten opzichte van de onderdanen van de Lid-Staten van de Gemeenschappen. Met voldoening stelt de Regering vast dat het principe van non-discriminatie van de werknemers zowel op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden als op het gebied van de sociale zekerheid nu ook in overeenkomsten van de Gemeenschappen met derde landen is vastgelegd.

IV. INHOUD VAN DE OVEREENKOMSTEN

1. Algemene doelstelling

Het doel van de Overeenkomsten en Protocollen is de economische en sociale ontwikkeling van de Middellandse Zee Staten en de versterking van de wederzijdse betrekkingen tussen de Partijen. Als middel daartoe wordt gezien de samenwerking op velerlei gebied, die moet leiden tot een nieuw model van betrekkingen, in overeenstemming met het verlangen van de internationale gemeenschap naar een meer rechtvaardige en meer evenwichtige economische orde.

2. Economische, technische en financiële samenwerking

De samenwerking wordt tot stand gebracht ten einde bij te dragen tot de ontwikkeling van de betrokken Middellandse Zee-landen, een aanvulling op hun eigen inspanningen op dit gebied. Steeds zal rekening worden gehouden met de specifieke omstandigheden, mogelijkheden en behoeften van de afzonderlijke landen en gestreefd wordt naar een zo groot mogelijke samenhang met de ontwikkelingsplannen die reeds in voorbereiding of in uitvoering zijn.

Rekening houdend met de verschillen in situatie en belangen tussen de verschillende landen, vermelden de overeenkomsten als bijzondere doelstellingen van de samenwerking, onder andere:

- deelneming door de Gemeenschappen aan de ontwikkeling van de economische infra-structuur, de industrialisering en de modernisering van de landbouw;
- bevordering van de industriële productie en de afzet daarvan;
- samenwerking op het gebied van wetenschap, technologie en milieubescherming.

Voorts zal de deelname van het bedrijfsleven van de Gemeenschappen aan de programma's inzake onderzoek, productie en bewerking van de natuurlijke hulpbronnen van de Mashrak-landen worden bevorderd alsmede alle activiteiten tot exploitatie van deze hulpbronnen ter plaatse. De goede uitvoering van de daartoe tussen de betrokken ondernemingen gesloten samenwerkings- en investeringscontracten zal worden gestimuleerd. In de Overeenkomsten met Algerije en Tunesië wordt voorts nog, in overigens gelijklopende passages, gesproken van energierijkdommen en lang lopende leveringscontracten voor aardolie, gas en aardolieprodukten. Tijdens de onderhandelingen met Marokko en Israël bleek bij deze staten geen behoefte te bestaan aan een dergelijke passage. Ook in de Overeenkomsten met de Mashrak-landen ontbreekt de vermelding van energierijkdommen als samenwerkingsdoel.

De Gemeenschappen nemen deel aan de financiering van ontwikkelingsactiviteiten onder de voorwaarden van de Financiële Protocolen die een integrerend deel uitmaken van de Overeenkomsten. Met name zullen de financiële faciliteiten aangewend kunnen worden ter vergemakkelijking van het verkrijgen van octrooien en andere industriële eigendom, voor investeringen in het algemeen en voor maatregelen op het gebied van de opleiding. De hulp is steeds bestemd voor de uitvoering van goedgekeurde projecten of maatregelen en uitdrukkelijk niet voor de dekking van lopende overheidsuitgaven. Investeringsprojecten komen in aanmerking voor financiering als leningen; maatregelen inzake de technische samenwerking zullen uit giften worden gefinancierd. De hulp kan in verschillende vormen worden verstrekt:

- leningen uit eigen middelen van de Europese Investeringsbank worden op de bij de Bank gebruikelijke commerciële voorwaarden verstrekt, behoudens de mogelijkheid van rente-bonificaties ten laste van het giften-deel;
- leningen tegen speciale voorwaarden worden voor de duur van 40 jaar verstrekt, met een aflossingsvrije periode van 10 jaar. De rentevoet is 1 %;
- giften.

Bij de samenstelling van de hulp aan de verschillende landen is rekening gehouden met de onderscheiden niveaus van ontwikkeling en welvaart. Zo zal Israël, als het meest ontwikkelde van de negen onderhavige landen, slechts in aanmerking kunnen komen voor leningen uit eigen middelen van de Europese Investerings Bank.

De financiële hulp van de Gemeenschappen strekt zich uit over een periode die duurt tot 1 november 1981 (voor Malta: gedurende vijf jaar na de inwerkingtreding van het Protocol). Het totaalbedrag beloopt 695 mln. Europese Rekeneenheden en is als volgt over de negen landen verdeeld:

	in mln. ERE			
	EIB-leningen	Leningen tegen speciale voorwaarden	Giften	Totaal
Algerije	70	19	25	114
Egypte	93	14	63	170
Israël	30	—	—	30
Jordanië	18	4	18	40
Libanon	20	2	8	30
Malta	16	5	5	26
Marokko	56	58	16	130
Syrië	34	7	19	60
Tunesië	41	39	15	95

Deze middelen zullen rechtstreeks worden toegekend aan de landen, dan wel, met hun instemming aan openbare of particuliere organisaties of ondernemingen. In de Overeenkomsten met de Mashrak-landen is uitdrukkelijk de mogelijkheid voorbehouden de hulp te doen plaatsvinden in het kader van gezamenlijke activiteiten waaraan ook derden zouden kunnen deelnemen: op deze wijze zou met name een zgn. driehoekssamenwerking kunnen worden bevorderd, waaraan ook olieproducerende landen deelnemen.

3. Het handelsverkeer

Op handelsgebied is het doel van de Overeenkomsten³ het verkeer tussen de betrokken landen en de Gemeenschap te bevorderen, rekening houdend met hun onderscheiden ontwikkelingsniveaus en met de noodzaak een beter evenwicht te scheppen. Daartoe dient het groeiritme van de handel van de Middellandse-Zeelanden te worden versneld en dient de toegankelijkheid van de Gemeenschappelijke markt voor hun produkten te worden verbeterd.

a. Invoer in de EEG

Industrieprodukten en grondstoffen van oorsprong uit de landen van de Maghreb en de Mashrak worden voor invoer in de EEG toegelaten zonder enige kwantitatieve beperking en met vrijstelling van douanerechten en heffingen van gelijke werking.

Voor een beperkt aantal produkten zijn nulrechtplafonds voorzien waarboven de EEG zich het recht voorbehoudt het Gemeenschappelijke Douane Tarief weer toe te passen. Dit zijn kurk- en aardolieprodukten (Maghreb, Egypte, Syrië), fosfaatmeststoffen en katoenen garens (Egypte) en katoenen weefsels (Mashrak). De plafonds worden jaarlijks met een zeker percentage verhoogd en per 1 januari 1980 opgeheven. De EEG behoudt zich het recht voor in de regeling voor aardolieprodukten wijzigingen aan te brengen, wanneer in het kader van gemeenschappelijke handelspolitiek beslissingen worden genomen, of wanneer een gemeenschappelijk energiebeleid wordt ingesteld. De invoer van fosfaatmeststoffen uit Jordanië en Syrië en van fosfaten, rijstartikelen, katoenen garens en aluminium uit Libanon is aan «surveillance stricte» onderworpen: indien noodzakelijk kan de EEG tot 1 januari 1980 plafonds instellen.

De Overeenkomsten hebben betrekking op het grootste gedeelte van de landbouwproductie van de Maghreb en de Mashrak en kennen daaraan een preferentiële toegang tot de gemeenschappelijke markt toe, echter op zodanige voorwaarden dat de belangen van de producenten in de EEG niet onbeschermd blijven. Voor de belangrijkste produkten is het volgende invoerre-gime tot stand gekomen:

Verse groenten en vruchten: tariefsverlagingen voor deze produkten lopen uiteen van 30 tot 100 %. In vele gevallen zijn zij gebonden aan een bepaalde periode in het jaar.

Citrusvruchten: verlaging van het invoerrecht met 80 %, mits voor citroenen de communautaire referentieprijzen in acht wordt genomen.

Voor de Maghreb-landen gelden nog enkele bijzondere regimes:

Wijn: verlaging van het invoerrecht met 80 %, mits de communautaire referentieprijzen in acht wordt genomen. Marokko en Tunesië kunnen daarnaast nog ieder binnen een jaarlijks contingent van 50 000 hectoliter hun kwaliteitswijnen tegen nulrecht invoeren. Voor Algerije bedraagt dit nulrechtcontingent 250 000 hl in het eerste jaar en loopt op tot 450 000 hl in het vijfde jaar van de Overeenkomst. Een toenemend gedeelte hiervan zal in flessen worden geleverd. Bovendien heeft Algerije nog een speciale concessie voor de duur van vier jaren gekregen voor de afzet van wijnen die bestemd zijn voor verdere verwerking;

³ de reeds eerder gesloten Overeenkomsten met Maltha en Israël blijven hier buiten beschouwing.

Olijfolie: verlaging van de importheffing met een vast en een variabel gedeelte, mits de landen een zelfde bedrag als exportheffing innen: dit voordeel is derhalve louter van economische aard. Daarnaast wordt een commercieel voordeel toegekend in de vorm van een verlaging met 0,5 Reken-eenheden per 100 kg van de in acht te nemen referentieprij;

Visconserven: Nulrecht voor de meeste produkten. Ook voor sardinecon-serven worden geen invoerrechten geheven, mits bepaalde minimumprijzen worden nageleefd. De uiteindelijke hoogte van deze minimumprijzen wordt eerst geleidelijk na twee seizoenen bereikt. Zij treden in werking wan-neer dezelfde regeling ook voor concurrerende producentenlanden van toe-passing is;

Citrusappelen: verlaging van invoerrechten met 60 of 70 %.

Bij wijze van overgangs- en aanpassingsmaatregel is voor de Maghreb-landen voorzien dat voor produkten die niet in de Overeenkomsten zijn op-genomen, alsmede voor bepaalde belangrijke produkten die wel in de Over-eenkomsten voorkomen, de bijzondere preferentiële toegang op de Franse markt nog enige tijd zal worden gehandhaafd. Deze bijzondere regeling zal in 1978 worden beëindigd.

b. Invoer in de Maghreb- en Mashrak-landen

De Maghreb- en Mashrak-landen passen op de invoer van goederen uit de EEG de regeling van meestbegunstigde toe⁴. Uitzondering hierop vormen maatregelen die de economische integratie van deze landen bevorderen of die ten gunste komen van ontwikkelingslanden. Bovendien kunnen de lan-den ten opzichte van de Gemeenschap nieuwe kwantitatieve beperkingen of douanerechten instellen wanneer deze maatregelen nodig zijn voor hun in-dustrialisatie of ontwikkeling.

Hiermee is een niet-wederkerige preferentiële handelsrelatie in de Over-eenkomsten vastgelegd, zoals dat ook reeds in de ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé gebeurde. Belangrijk verschil is echter dat de laatstgenoemde Overeenkomst werd gesloten voor de duur van vijf jaar terwijl de onderha-vige Overeenkomsten een onbepaalde looptijd hebben. Met het oog op toe-komstige wijzigingen in de relatieve niveaus van economische ontwikkeling van de Verdragsluitende Partijen zijn tegenconcessies van de zijde der Maghreb- en Mashrak-landen in een later stadium evenwel niet uitgesloten.

De Verdragpartijen kunnen vrijwaringsmaatregelen nemen in gevallen waarin ernstige verstoringen van het handelsverkeer optreden.

De bepalingen betreffende het begrip «produkten van oorsprong» zijn neergelegd in de Protocollen die een integrerend deel uitmaken van de Overeenkomsten. Voor de Maghreb-landen is van bijzonder belang dat hier-in een zgn. volledige cumulatie van oorsprongsregels is voorzien voor pro-dukten, afkomstig uit de Maghreb-landen.

4. Arbeidskrachten

De Lid-Staten van de Gemeenschap passen voor werknemers uit de Maghreb op hun grondgebied regelingen toe die geen enkele discriminatie inhouden ten opzichte van eigen onderdanen op het gebied van arbeids-voorwaarden en lonen. Ook voor wat de sociale zekerheid betreft geldt het beginsel van non-discriminatie voor de Maghreb-werknemers en hun bin-nen de Gemeenschap verblijvende gezinsleden. Met betrekking tot de pensi-oenrechten en de gezondheidszorg worden de perioden van verzekering of tewerkstelling, vervuld in verschillende Lid-Staten, opgeteld. De uitkeringen kunnen vrij worden overgemaakt naar de landen van herkomst. Wanneer de gezinsleden van een werknemer uit de Maghreb in de Gemeenschap woon-achtig zijn, bestaat aanspraak op gezinsuitkeringen als voor onderdanen van de Lid-Staten van de Gemeenschap. Rechten en verplichtingen welke voort-vloeien uit bilaterale overeenkomsten blijven onverlet voor zover deze een gunstiger regeling inhouden. De Maghreb-landen passen op werknemers

⁴ Van deze landen is alleen Egypte lid van het GATT.

uit de EEG gelijksoortige regelingen toe. In een briefwisseling is vastgelegd dat de Lid-Staten bereid zijn tot een gedachtenwisseling, ten einde de mogelijkheid te onderzoeken van een verder gaande gelijkberechtiging van de werknemers, met name op het gebied van sociaal-culturele vraagstukken. Aangezien er binnen de Gemeenschappen vrijwel geen onderdanen van de Mashrak-landen, Israël en Malta werkzaam zijn, bestond naar het oordeel van sommige Lid-Staten niet voldoende reden om soortgelijke bepalingen in de Overeenkomsten en Protocollen met deze landen op te nemen.

5. Algemene en Slotbepalingen

Het beheer van elk der Samenwerkings-Overeenkomsten wordt aan een Samenwerkingsraad toevertrouwd, waarin alle partijen bij de betreffende Overeenkomst vertegenwoordigd zijn.⁵ Aan de afwijking in de formulering tussen respectievelijk de Maghreb- en de overige Overeenkomsten met betrekking tot de samenstelling van de Samenwerkingsraden moet geen materiële betekenis worden toegekend.

Op ambtelijk niveau kunnen de Raden bijgestaan worden door comités. In de Maghreb-overeenkomsten wordt reeds expliciet bepaald dat samenwerkingscomités zullen worden ingesteld. Eventueel door de Samenwerkingsraden op te richten andere comités zullen zich tot meer specifieke onderwerpen kunnen beperken (b.v. technologische samenwerking).

De Samenwerkingsraad heeft in de in de Overeenkomst genoemde gevallen, de bevoegdheid bindende beslissingen te nemen ter verwezenlijking van de doelstellingen van de Overeenkomst. Voorts kan de Raad alle resoluties, aanbevelingen of adviezen uitbrengen die hij wenselijk acht voor de verwezenlijking van de gemeenschappelijke doeleinden en de goede werking van de Overeenkomst. Op gezette tijden bepaalt de Raad de algemene koers van de samenwerking; hij heeft tot taak naar de middelen en methoden te zoeken om de tenuitvoerlegging van de samenwerking mogelijk te maken. Voorts onderzoekt de Samenwerkingsraad jaarlijks de resultaten van de technische en financiële samenwerking, en bepaalt hij, in voorkomend geval, de algemene richtlijnen voor deze financiële en technische samenwerking.

Bij de Maghreb-landen, ten slotte, heeft de Samenwerkingsraad bovendien de bevoegdheid om, op het gebied van de migrerende arbeidskrachten, de nodige bepalingen vast te stellen ter verzekering van de toepassing van de hierboven onder «4. Arbeidskrachten» weergegeven beginselen, en om de administratieve samenwerking op dit gebied te regelen.

De Samenwerkingsraad vormt ook het overlegkader tussen Partijen. Indien overeenkomsten met handels- of tariefbepalingen door één Partij te sluiten, rechtstreekse en bijzondere gevolgen hebben voor de werking van de betreffende Samenwerkingsovereenkomst, wordt op verzoek van de andere Partij (bij laatstgenoemde overeenkomst) overleg gepleegd, ten einde de met de Samenwerkingsovereenkomst verbonden belangen te respecteren. Overleg kan eveneens plaatsvinden indien een voorgenomen wijziging van de douanetarieven of van de regeling van het buitenlandse handelsverkeer van één Partij het hierbovenbedoeld gevolg zal hebben.

In de Maghreb-overeenkomsten is expliciet bepaald dat overleg moet plaatsvinden indien de sluiting van nieuwe associatie-akkoorden met, of nieuwe toetredingen tot de Europese Gemeenschap rechtstreekse en bijzondere gevolgen hebben voor de werking van de betreffende Samenwerkingsovereenkomsten. Indien bij geschillen inzake de interpretatie van één van de Maghreb-overeenkomsten de Raad voor de Samenwerking niet tot een oplossing komt, wijzen de Partijen⁶ ieder een arbiter aan, en de Raad een derde. De beslissingen die deze arbiters dan bij meerderheid van stemmen nemen, moeten door de Partijen worden uitgevoerd. Deze arbitrageregeling is op nadrukkelijk verzoek van de Maghreb-landen opgenomen. In de Overeenkomsten met de overige landen worden interpretatieproblemen aan de Samenwerkingsraden overgelaten.

⁵ De formulering in de Maghreb-overeenkomsten die luidt dat de «Samenwerkingsraad bestaat uit leden van de Raad van de EG en leden van de Commissie van de EG enerzijds. ...» is dus niet geheel exact, daar vanwege de EG ook afgevaardigden van de Lid-Staten deel uitmaken van de Samenwerkingsraad.

⁶ Voor de toepassing van deze procedure worden de Gemeenschap en de Lid-Staten als één Partij bij het geschil beschouwd.

Wat betreft Malta krijgt de Associatieraad, reeds ingesteld bij de Associatieovereenkomst van 1970, mede tot taak de algemene koers van de samenwerking vast te stellen en naar middelen en methoden te zoeken om de samenwerking ten uitvoer te leggen.

Het Aanvullend Protocol met Israël voorziet in een wijziging van de institutionele bepalingen van de handelsovereenkomst van 1975, zodanig dat ook op dit gebied een gelijkvormigheid met de Maghreb- en Mashrak-overeenkomsten ontstaat.

Alle Overeenkomsten en Protocollen zijn gesloten voor onbepaalde duur; zij houden op te gelden, zes maanden nadat één der verdragssluitende Partijen de samenwerking heeft opgezegd. Deze onbepaalde duur wordt geacht het kader te scheppen waarin ontwikkelingsvraagstukken ook op langere termijn kunnen worden aangepakt, met name door de verschillende ontwikkelingsinstrumenten die de Overeenkomsten dienen te combineren.

De Overeenkomsten, voorzien in een procedure voor het beoordelen van de werking ervan, en het aanbrengen van eventuele verbeteringen daarin, op grond van de doelstellingen van de Overeenkomsten en de ervaringen met hun functioneren. Een soortgelijke procedure is reeds voorzien in de handelsovereenkomst met Israël van 1975.

De Partijen bij de Maghreb- en Mashrak-overeenkomsten onthouden zich van iedere vorm van discriminatie tussen Lid-Staten, hun onderdanen of hun ondernemingen, zoals ook reeds in de handelsovereenkomst met Israël van 1975 is bepaald. De Associatie-overeenkomst EEG-Malta van 1970 voorziet in een vergelijkbare non-discriminatiebepaling.

V. INWERKINGTREDING VAN DE OVEREENKOMSTEN EN PROTOCOLLEN

De samenwerkingsovereenkomsten met de Maghreb- en de Mashraklanden, alsmede de aanvullende en financiële Protocollen met Israël en Malta zijn voor wat de Gemeenschap betreft gesloten op basis van artikel 238 van het EEG-Verdrag. Zij zijn gesloten in de vorm van z.g. Gemengde Akkoorden. Dit betekent dat naast de EEG de Lid-Staten de Overeenkomsten mede hebben ondertekend. Hierdoor kunnen de Overeenkomsten en Protocollen niet eerder in werking treden dan nadat zowel de Gemeenschapsprocedures als ook de nationale procedures ter goedkeuring van de Overeenkomsten zijn voltooid.

Het aanvullend Protocol met Malta, dat alleen door de EEG werd gesloten en daarom niet aan de nationale goedkeuringsprocedure behoeft te worden onderworpen, kon reeds op 1 juni 1976 in werking treden.

Tegelijk met de ondertekening van de Overeenkomsten tot Samenwerking werden Overeenkomsten tussen de EEG en ieder der Maghreb- en Mashraklanden ondertekend die de handelspolitieke bepalingen van de Samenwerkingsovereenkomsten in werking deden treden op 1 juli 1976, respectievelijk 1 juli 1977 (pb. EG L 14, 1976, resp. Pb. EG L158, 1977). De werking van deze Interimovereenkomsten zal eindigen wanneer de Overeenkomsten tot Samenwerking van kracht worden. De Interimovereenkomsten zijn namens de Europese Economische Gemeenschap gesloten, door de Raad op grond van artikel 113 van het Verdrag van Rome. Zij behoeften derhalve geen parlementaire goedkeuring.

VI. OVEREENKOMSTEN BETREFFENDE DE PRODUKTEN DIE VALLEN ONDER DE BEVOEGDHEID VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL

Parallel aan de Overeenkomsten tot Samenwerking sloten de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal met ieder der Maghreb- en Mashrak-landen Overeenkomsten op het gebied van de produkten die onder het EGKS-verdrag (Trb. 1953, 50) laatstelijk Trb. 1976, 77) vallen. Voor het handelsverkeer worden bepalingen van kracht die geheel overeenstem-

men met de handelsbepalingen in de Samenwerkingsovereenkomsten. Gemengde comités worden belast met het beheer van ieder der Overeenkomsten en met het toezicht op de goede uitvoering ervan. Met Israël werd reeds eerder, parallel aan de Vrijhandelsovereenkomst van 1975, een EGKS-akkoord gesloten (Trb. 1975, 126).

In het licht van het voorafgaande behoeven deze Overeenkomsten, naar het voorkomt, geen nadere toelichting.

VII. FINANCIERING

Met betrekking tot de wijze van financiering van de verplichtingen die de EEG en de Lid-Staten met de onderhavige Financiële Protocollen zijn aangegaan, heeft de Raad van de Europese Gemeenschappen in november 1976 tot een belangrijke vernieuwing besloten. Tot dan toe gingen de Lid-Staten over tot de sluiting van een «Intern Akkoord betreffende financiering en het beheer» van de financiële verplichtingen die Gemeenschap en Lid-Staten op zich namen. Laatstelijk was zulks het geval in verband met de financiële verplichtingen uit hoofde van de ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé (Trb. 1975, 111).

In zijn zitting van 22 november 1976 besloot de Raad, naar aanleiding van een desbetreffend amendement, tot de opening van een post op de begroting van de Europese Gemeenschappen onder het hoofd: «Financiële samenwerking met bepaalde derde landen». Voor het begrotingsjaar 1977 werd deze post *pro memorie* opgenomen. De Raad heeft aan zijn besluit echter de voorwaarde verbonden dat niet tot uitgaven ten laste van deze post zal worden overgegaan voordat de begroting van de Gemeenschappen zal zijn opgesteld in de z.g. Europese Rekeneenheid (ERE). Zoals hierboven werd aangegeven luiden de bedragen in de onderhavige Financiële Protocollen reeds in deze nieuwe Europese Rekeneenheden.

Voorts besloot de Raad op 8 maart 1977 dat de garanties die de Europese Investerings Bank behoeft voor leningen die de Bank krachtens financiële protocollen verstrekt aan derde landen, eveneens als *pro memoriepost* op de begroting der Gemeenschappen kunnen worden opgenomen.

De Raad heeft hiermee besloten tot «budgettarisering» van de financiële verplichtingen die voortvloeien uit de financiële protocollen die de EEG met derde landen sluit, zodat deze lasten uitsluitend op de Gemeenschapsbegroting zullen drukken.

VIII. POSITIE VAN HET KONINKRIJK

Wat betreft het Koninkrijk der Nederlanden zullen de Overeenkomsten en Protocollen alleen voor Nederland gelden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
M. van der Stoep

De Minister van Economische Zaken,
R. F. M. Lubbers

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
J. P. Pronk

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg

De Minister van Landbouw en Visserij,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Minister van Sociale Zaken,
J. Boersma

